27.9.2016
Oikeusministeriö
Talousjohtaja Tapio Laamanen

Eduskunnan kunta- ja terveysjaostolle

Hallituksen esitys HE 134/2016 vp eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2017 oikeusministeriön hallinnonalan osalta

Oikeusministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 915,8 milj. euroa, joka on 1,7 % talousarvioesityksen määrärahojen kokonaismäärästä (55,2 mrd. euroa). Talousarvioesityksessä oikeusministeriön hallinnonalan määrärahataso on 10,6 milj. euroa pienempi kuin kuluvan vuoden varsinaisessa talousarviossa ja 16,4 milj. euroa pienempi, kun vuosittain vaihtelevia vaalimenoja ei oteta huomioon. Määrärahatason lasku johtuu ennen kaikkea kilpailukykysopimuksesta (-18,2 milj. euroa) ja VaEL-maksun väliaikaisesta alentamisesta (-5,2 milj. euroa) johtuvista kustannusneutraaleista määrärahavähennyksistä. Liitteenä on tiivistelmä talousarvioesityksen muutoksista kuluvan vuoden varsinaiseen talousarvioon verrattuna.

Ottaen huomioon aiemmilta vuosilta siirtyneiden määrärahojen hyvä taso ja niiden arvioitu kasvu kuluvana vuonna, hallinnonalan virastojen kuluvan ja ensi vuoden taloudellinen tilanne on oikeusministeriön arvion mukaan hyvä Oikeusrekisterikeskusta lukuun ottamatta. Oikeusrekisterikeskuksen taloudellista tilannetta parannetaan vuoden 2017 talousarvioesityksessä 200 000 euron suuruisella hallinnonalan sisäisellä siirrolla.

Hallinnonalan virastojen toimintaan vaikuttavat säästöt kasvavat lähivuosina. Toiminnan ja talouden turvaaminen edellyttää hallitusohjelman toimenpiteiden sekä ministeri Lindströmin ohjelman oikeudenhoidon kehittämiseksi ripeää toteuttamista ja määrätietoisen taloudenhoidon jatkamista sekä huolehtimista siitä, että ICT-hankkeiden menot eivät enää kasva ja hankkeiden nykyisissä aikatauluissa pysytään.

Käräjäoikeuksien määrää on tarkoitus vähentää muodostamalla nykyistä suurempia yksiköitä. Uudistuksen tavoitteena on luoda edellytykset lainkäytön laadun parantamiselle ja hyödyntää tuomarien osaamista aiempaa monipuolisemmin sekä parantaa tuomioistuinten toiminnan tehokkuutta. Rakenneuudistuksessa pidentyvien etäisyyksien haittoja vähennetään lisäämällä sähköisiä asiointimahdollisuuksia ja paikasta riippumattomia työskentelytapoja.

Riidattomat velkomusasiat ja eräät muut siviilioikeudelliset asiat on tarkoitus keskittää muutamaan käräjäoikeuteen, mitä koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa keväällä 2017.

Oikeusaputoimistojen rakennetta uudistetaan lokakuussa 2016 voimaan tulevalla uudistuksella, jonka vaikutukset näkyvät vuodesta 2017 lukien. Tavoitteena on keventää ja selkeyttää hallintoa, jotta voimavaroja voidaan jatkossa kohdentaa nykyistä enemmän asiakastyöhön. Kuudesta oikeusapupiiristä muodostetaan kuusi virastoa. Uudistuksessa ei ole tarkoitus tehdä muutoksia toimipaikkoihin.

Ulosottoon liittyviä työllistymisen kannustinloukkuja puretaan. Myönnetään helpotuksia ulosottoon työllistymisen kannustamiseksi ja pienituloisten ylivelkaantuneiden henkilöiden aseman helpottamiseksi. Muutosten valmistelu käynnistetään syksyn 2016 kuluessa.

Oikeusministeriön hallinnonalalla on käynnissä viisi laajaa toimintojen uudistamishanketta ICT:n avulla. Hankkeiden kokonaiskustannukset ovat yli 100 miljoonaa euroa, josta lisärahoituksella katetaan noin 60 %. ICT-hankkeiden tarkoitus on tehostaa tuomioistuinten, syyttäjälaitoksen, ulosottolaitoksen ja Rikosseuraamuslaitoksen toimintaa. Vuodelle 2017 ehdotetaan tietojärjestelmien kehittämiseen 17,4 milj. euroa (18 milj. euroa v. 2016). Tämän lisäksi ehdotetaan 3 milj. euroa yleisten tuomioistuinten istuntosalien varustamiseksi aineistojen sähköisen käsittelyn edellyttämällä laitteistolla. Julkisen talouden suunnitelmassa

vuosille 2017─2020 ja siihen sisältyvässä kehyspäätöksessä on tähän istuntosali-infraan varattu vuosille 2017─2019 yhteensä 10 milj. euroa.

Eduskunta on hyväksynyt hallituksen esitykseen sisältyneet ehdotukset laeiksi ulkomaalaislain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamiseksi. Muutokset tulivat voimaan 1.9.2016. Jatkossa oikeudellisena avustajana hallintoasian käsittelyssä on pääasiassa oikeusaputoimiston julkinen oikeusavustaja oikeusapulain nojalla, mikä merkitsee painopisteen siirtymistä turvapaikka-asioissa nykyistä enemmän yksityisestä oikeusavusta julkiseen oikeusapuun.

Valtiolle menetetyksi tuomittuja menettämisseuraamuksia vastaaviin korvauksiin ehdotetaan 8 miljoonan euron määrärahaa. Rikosasioissa asianomistajalla on mahdollisuus hakea Oikeusrekisterikeskukselta korvausta tapauksissa, joissa rikoksella saatu hyöty on tuomittu menetetyksi valtiolle ja menettämisseuraamus on pantu täytäntöön. Periaatteena on, että rikoksentekijä ei ole velvoitettu maksamaan kahteen kertaan rikoksesta saamaansa hyötyä.

Vuonna 2017 valmistellaan syyttäjälaitoksen organisaatiouudistusta toiminnallisista lähtökohdista siten, että uusi organisaatio voi aloittaa vuoden 2018 alusta.

Rikosseuraamuslaitoksen toimintaa kehitetään nykyisessä vankilaverkostossa. Toimintakyvyn turvaamiseksi ja vankilaverkoston ylläpitoon Rikosseuraamuslaitokselle ehdotetaan 3,7 miljoonan euron määrärahalisäystä (14.4.2016 julkisen talouden suunnitelmassa 8,8 milj. euroa v. 2018, 11,9 milj. euroa v. 2019 ja 10,4 milj. euroa v. 2020).

Hämeenlinnan naisvankilan, Keravan avovankilan ja Jyväskylän uudisrakennuksen rakentaminen alkavat vuoden 2017 aikana.

TAE 2017:n (15.9.2016) muutokset verrattuna vuoden 2016 varsinaiseen talousarvioon	1000 euroina
- ict-hankkeet; vuoden 2017 kertaluonteiset määrärahat	17 363
- ict-hankkeet; vähennetään vuoden 2016 kertaluonteiset määrärahat	-17 960
- aineistopankkihankkeen (AIPA) istuntosali-infra	3 000
- rikoslain 10 luvun 11 §:n 2 momentin mukaiset korvaukset	8 000
- vaalimenot	5 772
- Rikosseuraamuslaitoksen toimitilahankkeet	1 500
- Rikosseuraamuslaitos; tasomuutos	3 689
- rikosuhripalveluiden valtionapu	2 000
- omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa (muut kuin vaalimenot)	1 481
- eräät valtion maksamat korvaukset; tasomuutos	930
- turvapaikanhakijoiden oikeusturva ja perheenyhdistämiset	-4 483
- ruuhkautuneet tuomioistuimet	-1 500
- lomarahojen alentaminen (kilpailukykyratkaisu)	-7 903
- työajan pidentäminen (kilpailukykyratkaisu)	-5 519
- työnantajan eläkemaksun alentaminen (kilpailukykyratkaisu)	-846
- sairausvakuutusmaksun alentaminen (kilpailukykyratkaisu)	-3 977
- toimintamenojen tuottavuussäästö	-3 633
- palkkaliukumasäästö	-363
- toimintamenosäästö (hallitusohjelma 2015)	-2 500
- hankinnasta maksuun -säästö (hallitusohjelma 2015)	-230
- kirjanpidon keskittäminen (hallitusohjelma 2015)	-125
- VaEL-maksun väliaikainen alentaminen	-5 229
- yleisen edunvalvonnan bruttobudjetointi	312
- arvonlisäveromenot (siirto VM:n hallinnonalalta, Valtori)	211
- kirjanpitoyksikkörakenteen muutoksesta johtuvat kirjanpitotehtävät	210
- oikeusministeriö; säästöjen VNHY-osuuden palautus VNK:n hallinnonalalta	153
- oikeusministeriö; rikosuhripalvelujen valtionavun hallinnointi (0,5 htv)	80
- tietosuojavaltuutetun toimisto; EU:n tietosuojauudistuksen toimeenpano	80
- Oikeusrekisterikeskuksen toiminnan turvaaminen (200 000 euroa hallinnonalan sisäisenä siirtona)	0
- Oikeusrekisterikeskus; rikosuhripalveluiden valtionavun hallinnointi	50
- Oikeusrekisterikeskus; sakkomenettelylain soveltamiseen liittyvät muutokset (kertaluonteisen lisäyksen poisto)	-340
- tuomioistuinten tulojen budjetointimuutokset	-240
- valtion yhteisen talous- ja henkilöstöhall. ict-järjestelmän käyttöönotto (kertaluont. lisäyksen poisto)	-405
- lähisuhdeväkivallan uhreille suunnattu tukipuhelintoiminta (siirto STM:n hallinnonalalle)	-157
- palkkausten (tekniset) tarkistukset	-16
Yhteensä (jos vuosittain vaihtelevia vaalimenoja ei oteta huomioon, muutos on -16,367 milj. €)	**-10 595**